

บทที่ ๕ การพัฒนาทักษะการอ่าน

การสื่อสารในยุคปัจจุบันทั้งที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ “สาร” ที่ส่งมานั้น ประกอบด้วยวจนภาษาและอวจนภาษา บางครั้งซับซ้อนจึงทำให้ผู้รับสาร ต้องใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจว่า สารดังกล่าวมีเหตุผล น่าเชื่อถือหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ที่มีการเผยแพร่อย่างรวดเร็วผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อออนไลน์ ในแต่ละวันจะมีคนจำนวนมากเข้าใช้สื่อประเภทนี้ และมีการส่งต่อ เนื้อหา หรือข้อความต่าง ๆ ให้ผู้อื่นด้วย ทำให้ข่าวสารนั้น ๆ เป็นที่รับรู้ของผู้อ่านในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น ผู้อ่านจึงควรตรวจสอบและเลือกรับข้อมูลอย่างมีเหตุผล การอ่านสารลักษณะนี้เป็นการอ่านขั้นสูงที่ต้องใช้สติปัญญาในการใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ผู้อ่านควรมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านด้วย เพราะจะทำให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ ตีความ และวิจารณ์ สารได้อย่างลุ่มลึก

การอ่านวิเคราะห์

การอ่านวิเคราะห์ เป็นการอ่านขั้นสูงกว่าการอ่านทั่วไป เป็นการอ่านที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับสาร อย่างรอบคอบและมีเหตุผล

๑. ความหมายของการอ่านวิเคราะห์ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านวิเคราะห์ไว้ดังนี้

รัฐจวน อินทรกำแหง (๒๕๒๔: บทนำ) กล่าวว่า “การอ่านวิเคราะห์จึงต้องอ่านด้วยความพินิจพิจารณา ไตร่ตรอง กลับกรอง แยกแยะ หาเหตุผล ส่วนดีส่วนบกพร่องของหนังสือนั้น เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความคิดสรุป เกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น ๆ ได้”

ทัศนีย์ สุภเมธี (๒๕๒๙: ๑๐๑) กล่าวว่า “การอ่านโดยมีการแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วนจนสามารถเข้าใจ และรู้ซึ่งถึงแก่นแท้ของสารนั้น”

เกศินี จุฑาวิจิตร (๒๕๕๒: ๑๔๓-๑๔๔) กล่าวว่า “การวิเคราะห์เป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เกี่ยวกับ “วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์” ด้วยการเพ่งพิจารณาอย่างแยกแยะ และแจ่มแจ้งออกเป็น ส่วน ๆ หรือองค์ประกอบย่อย ๆ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจระหว่างกัน”

ธัญญา สังขพันธานนท์ และคณะ (๒๕๕๒: ๗๗) กล่าวว่า “การอ่านที่ใช้ความละเอียดถี่ถ้วนในการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของงานเขียน เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่การค้นหาคำความหมาย และสารที่แท้จริงของเรื่องที่อ่าน เป็นวิธีการอ่านที่ต้องใช้ความละเอียด การพิจารณา แยกแยะอย่างรอบคอบ ถี่ถ้วนกว่าการอ่านในระดับทั่วไป”

จากความหมายข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การอ่านวิเคราะห์หมายถึง การแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของงานเขียน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาในงานเขียนนั้น

๒. หลักการอ่านวิเคราะห์

การอ่านวิเคราะห์ เป็นการอ่านอย่างพิจารณาใคร่ครวญส่วนประกอบของเรื่องที่อ่านอย่างละเอียด ในด้านรูปแบบ เนื้อหา การนำเสนอเนื้อหา และการใช้ภาษา มีหลักในการอ่านดังนี้

๒.๑ พิจารณารูปแบบ การพิจารณารูปแบบของเรื่องที่อ่าน หรืองานเขียน เป็นการพิจารณา ลักษณะของการเขียนว่า เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง พิจารณาประเภทของงานเขียนว่าเป็นสารคดี หรือบันเทิงคดีชนิดใด

๒.๒ พิจารณาเนื้อหา เป็นการอ่านเพื่อแยกแยะว่าข้อความใดเป็นใจความสำคัญ ข้อความใดเป็นการขยายความ ข้อความใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น หรือความรู้สึกของผู้เขียน

๒.๓ พิจารณาการนำเสนอเนื้อหา เป็นการพิจารณาการตั้งชื่อเรื่อง การนำเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่องว่ามีวิธีการอย่างไร

๒.๔ พิจารณาการใช้ภาษา เป็นการพิจารณาระดับภาษา การใช้คำ ประโยค สำนวนโวหาร และความเปรียบ เพื่อสื่อความหมายที่ผู้เขียนต้องการ

ตัวอย่างการอ่านวิเคราะห์

พระสังข์เสื่อกมณตร์

พระสังข์ร้ายมหาจินตามนตร์	ฝูงเนื้อร้อนรนเร่งมาหา
ท้องน้ำเนืองแน่นคนปลา	มุงมาให้จับโดยง่ายตาย
นั่นคือเดชพระสังข์ครั้งเก่าก่อน	หาอาหารเลี้ยงนครได้หลากหลาย
แต่บัดนี้บ้านเมืองมีเรื่องร้าย	เพราะป่าถูกทำลายกลับกลายเป็น
เทือกเขาหัวโล้นดูโกรนหมด	หย่อมหญ้าเหี่ยวหดสลดแห้ง
ลมพัดฝุ่นมีแต่สีแดง	ดินตาดกแสงแดดจ้าเมื่อฟ้าร้อน
หมดป่าหมดฝนชนทวาช	ช้าง วัว เนื้อ ทูรึงทุเรศเหี่ยวเร่ร้อน
หญ้าก็ไร้น้ำก็แล้งหมดแรงนอน	ตายสลอนเสือกสลอนฝนไม่มา
ห้วยธารละหานแห้งแล้งไปหมด	น้ำสักหยดหาไม่ได้เพราะไร้ป่า
ท้องแม่น้ำราบเรียบเปรียบท้องนา	จะหาปลา ปู กบ ไม่พบพาน
พวกตัดไม้ทำลายป่าหายหน้าสิ้น	เกิดมาแก่งแผ่นดินกินล้างผลาญ
รวยแล้วหนีมีแล้วหลบจบแล้วงาน	หอบร้อยล้านลอบเร้นเป็นผีร้าย
พระสังข์เสื่อกมณศาจินตามนตร์	ร้ายร้อยหนไม่ได้เนื้อเหนียวเหลือหลาย
ไม่หมดต้นฝนหมดป่าปลาแล้งตาย	จะหาขายหากินสิ้นหนทาง
มีแต่คนมาหลงรูปจตุรูปไหว	พ่อเนื้อทองผ่องใสไสวสว่าง
งวดนี้ สามตัวนะ อย่าละวาง	แก้บนอย่างยิ่งใหญ่...โปรดไปมา!

(ดํารงค์คดี บุญสุ, ๒๕๕๙: ๗๒)

รูปแบบ เรื่อง “พระสังข์เสื่อกมณตร์” เป็นกวีนิพนธ์ ที่มีลักษณะเป็นกลอน บางวรรคมีการเล่นสัมผัสพยัญชนะ เช่น น้ำเนืองแน่น ทูรึงทุเรศเหี่ยว เป็นต้น

เนื้อหา หรือ สาร ในเรื่องนี้ ผู้เขียนกล่าวถึง พระสังข์ ซึ่งเป็นตัวละครเอกในเรื่อง “สังข์ทอง” เป็นผู้ที่มีจินตามนตร์สามารถร้ายมนตร์เรียกเนื้อ เรียกปลา ได้มากมาย แต่ปัจจุบันป่าไม้ถูกทำลายหมดทำให้พระสังข์ไม่สามารถร้ายมนตร์เรียกเนื้อ เรียกปลาได้อีกต่อไป เพราะเมื่อป่าไม้ถูกทำลาย ฝนไม่ตก พื้นดินแห้งแล้ง สัตว์ต่าง ๆ ไม่สามารถอยู่รอดได้ ทำให้ผู้คนต้องพึ่งพาโชคกลาง เพื่อหวังว่า จะได้มีเงินมาก ๆ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า “งวดนี้ สามตัวนะ อย่าละวาง แก้บนอย่างยิ่งใหญ่...โปรดไปมา!”

การนำเสนอ ใช้รูปแบบการนำเสนอเป็นกวีนิพนธ์ โดยการสร้างตัวละคร “พระสังข์” จากวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ให้เป็นตัวแทนของอดีต ที่สามารถใช้จินตามนตร์เรียกเนื้อ เรียกปลามาได้มากมาย แสดงให้เห็นว่าสมัยก่อนมีความอุดมสมบูรณ์มาก แต่ในปัจจุบันมีนายทุนลักลอบตัดไม้จนหมดป่า ทำให้ฝนไม่ตก เกิดความแห้งแล้งตามมา ทำให้สัตว์ที่เคยมีอย่างอุดมสมบูรณ์ค่อย ๆ ลดลงไป ผู้คนที่เคยจับปลามาก็หาย มาขายก็ต้องเลิก

เพราะไม่มีปลาจะให้จับ จึงต้องหันมาพึ่งโชคลาภแทน ดังข้อความที่กล่าวว่า “งวดนี้ สามตัวนะ อย่าลวง แก่บ่อนอย่างยิ่งใหญ่...โปรดไปมา!”

การใช้ภาษา กวีนิพนธ์ เรื่อง “พระสังข์เชื่อมมนตร์” ใช้ภาษาง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เป็นการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับความแห้งแล้งจากการตัดไม้ทำลายป่าของนายทุน ทำให้ภูมิอากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ผู้คนเดือดร้อนเนื่องจากแหล่งอาหารถูกทำลาย ทำให้ต้องมาขอเลขจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การวิจารณ์ เนื้อหาในกวีนิพนธ์ ผู้เขียนมีเจตนาที่กล่าวถึงหายนะของการทำลายป่าไม้ ผลจากการที่ป่าไม้ถูกทำลาย ก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย ประชาชนเดือดร้อนเพราะไม่มีแหล่งอาหารที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ดังนั้นผู้อ่านจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของป่า และช่วยกันดูแลรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดไป

จะเห็นว่า การอ่านวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่ต้องแยกแยะองค์ประกอบของงานเขียนออกมาเป็นส่วน ๆ แล้วพิจารณาทีละส่วน เพื่อให้เข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อมายังผู้อ่าน รูปแบบ การนำเสนอ การใช้ภาษา การอ่านวิเคราะห์จะช่วยฝึกให้ผู้อ่านใช้ความคิด สติปัญญา ช่วยให้ผู้อ่านคิดเป็นและเพิ่มพูนความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญาอีกด้วย

การอ่านตีความ

การอ่านตีความ เป็นการอ่านขั้นสูง มีความซับซ้อนมากกว่าการอ่านทั่วไปเพราะผู้อ่านจะต้องใช้สติปัญญาไตร่ตรองเพื่อทำความเข้าใจ เนื้อหาสาระ และน้ำเสียงของผู้เล่าเรื่องว่ามีความรู้สึก อารมณ์ จุดประสงค์อย่างไร

ตัวบทหรืองานเขียนแต่ละประเภทจะมีการนำเสนอเรื่องราวที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน ตัวบทบางประเภทไม่ต้องการการอ่านตีความ ในขณะที่ตัวบทบางประเภทต้องอ่านตีความเพราะผู้เขียนไม่สื่อออกมาตรง ๆ โดยเฉพาะงานเขียนประเภทสร้างสรรค์ ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น หรือกวีนิพนธ์ งานเขียนประเภทนี้มีเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อน การอ่านประเภทนี้ปัญหาอยู่ที่ผู้อ่านไม่เข้าใจสาร หรือเจตนาของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเรื่องได้ เพราะงานเขียนที่อ่านนั้นไม่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการอ่านตีความเข้าไปทำความเข้าใจ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าถึงความหมายของงานเขียนนั้น ๆ หากผู้อ่านเข้าใจในขั้นนี้แล้วก็จะสามารถวิจารณ์ และประเมินค่างานเขียนได้

๑. ความหมายของการอ่านตีความ เป็นการอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้สติปัญญา ความสามารถในการทำความเข้าใจกับข้อเขียน เพื่อให้ทราบเจตนา ท่าที น้ำเสียง และสารที่ผู้เขียนต้องการ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านตีความไว้ดังนี้

สมพร มั่นตระกูล แพ่งพิพัฒน์ (๒๕๓๔: ๓๙) กล่าวว่า “ความสามารถในการอ่าน ที่ผู้อ่านสามารถอธิบายสารที่อ่านออกมาได้ หรือสาระสำคัญครบถ้วน โดยอาศัยความรู้ ความเชื่อ ความเข้าใจ ความสนใจ และประสบการณ์ของผู้อ่านเป็นสำคัญ”

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (๒๕๕๐: ๑๐๑) กล่าวว่า “ความพยายามที่จะเข้าใจความหมายของข้อความ เพื่อเข้าใจจุดมุ่งหมายของสาร”

มาลินี ชาญศิลป์ (๒๕๓๗: ๑๐๙) กล่าวว่า “เพื่อพิจารณาว่าข้อความ หรือเรื่องนั้น ๆ มีความหมายที่แท้จริงว่าอย่างไร และสามารถที่จะอธิบายได้ถึงเจตนา และความคิดของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน”

ดนยา วงศ์ธนชัย (๒๕๔๒: ๙๘) กล่าวว่า “เป็นความพยายามทำความเข้าใจกับสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่าน โดยพิจารณาอย่างละเอียดจากความหมายของถ้อยคำ สีสาน น้ำเสียง ทักษะการเขียน ตลอดจนนำเสนอภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ มาเป็นเครื่องช่วยในการทำความเข้าใจ”

ธัญญา สังขพันธานนท์ และคณะ (๒๕๔๘: ๙๐) กล่าวว่า “การอ่านตีความ เป็นการอ่านเพื่อค้นหาความหมายของตัวบทหรืองานเขียนที่อ่านนั่นเอง”

กองทัพ เคลือบพนิกกุล (๒๕๔๒: ๑๐๖) กล่าวว่า “การอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้สติปัญญาตีความหมายของคำ และข้อความทั้งหมด โดยพิจารณาถึงความหมายโดยนัย และความหมายแฝง ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมาย ซึ่งผู้อ่านจะต้องตีความหมายของสำนวนได้ถูกต้องหรือไม่นั้น จำเป็นต้องอาศัยเนื้อความแวดล้อมของข้อความนั้น บางครั้งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ”

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การตีความหมายถึง การอ่านเพื่อค้นหาความหมายของสารที่แฝงอยู่ในเรื่อง โดยพิจารณาจากความหมายของถ้อยคำ สำนวน น้ำเสียง บางครั้งการตีความยังขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม และประสบการณ์ของผู้อ่านด้วย

การตีความของแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน ถ้าเราให้คนสองคนอ่านข้อความเดียวกันแล้วตีความ จะพบว่าทั้งสองคนย่อมตีความแตกต่างกันอย่างแน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. วัย บุคคลที่ต่างวัยกัน ย่อมมีความคิด ความเข้าใจ และความรู้แตกต่างกัน คนที่มีอายุมากกว่าอาจตีความได้ลึกกว่าคนอายุน้อย เพราะผ่านโลกมามากกว่า

๒. ประสบการณ์ บุคคลย่อมมีประสบการณ์แตกต่างกันไป คนที่ผ่านประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ จะมีความเข้าใจ และมีความซาบซึ้งเหตุการณ์นั้น ๆ ได้มากกว่า เช่น ถ้าเคยอ่านหนังสือเรื่องใดก็ตามแล้วตรงกับประสบการณ์ของตนเอง ย่อมเข้าใจในเรื่องนั้นได้มากกว่าคนที่ไม่มีประสบการณ์

๓. ความเข้าใจถ้อยคำ หมายถึง ความหมายของคำ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการตีความ หากไม่เข้าใจถ้อยคำก็จะตีความไม่ถูกต้อง และไม่ลึกซึ้ง การตีความของแต่ละคนจะแตกต่างกัน แม้ว่าถ้อยคำจะเหมือนกันก็ตาม ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคน

๔. ความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้หมายถึงสติปัญญาของบุคคลที่อ่าน คนที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม อาจจะเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว

๒. ขั้นตอนในการอ่านตีความ

การอ่านตีความมีขั้นตอนในการอ่านดังนี้

๒.๑ อ่านข้อความหรือเรื่องราวนั้น ๆ อย่างละเอียด ทำความเข้าใจเรื่องให้ชัดเจน และจับประเด็นสำคัญของเรื่องได้

๒.๒ พยายามพิจารณาข้อความต่าง ๆ อย่างรอบคอบ แล้วนำมาประมวลกับความคิดของตนเองตีความความหมายนั้น หมายถึงสิ่งใด

๒.๓ เรียบเรียงถ้อยคำที่จะใช้บรรยายให้มีความชัดเจน ผู้อ่านสามารถตีความ ไปตามความรู้และประสบการณ์ และมีเหตุผลประกอบที่ชัดเจน ผู้มีประสบการณ์มากและมีความรู้สูง ย่อมตีความได้กว้างขวาง และลึกซึ้งมากกว่าผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์น้อย นอกจากจะเข้าใจความหมายของเรื่องที่ได้แล้ว การตีความยังต้องสามารถบอกความรู้สึก หรือข้อคิดที่ผู้เขียนส่งมายังผู้อ่านได้อีกด้วย

๓. สิ่งที่ควรพิจารณาในการอ่านตีความ

การอ่านตีความคือ การทำความเข้าใจสารของงานเขียนประเภทต่าง ๆ ต้องอาศัยการอ่านเป็นสำคัญ บางครั้งข้อความที่เราอ่าน ผู้เขียนก็สื่อความหมายที่ทำให้เราเข้าใจได้ทันที แต่บางครั้งก็ไม่สื่อออกมาตรง ๆ เพราะอาจเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือมีข้อขัดกับค่านิยมบางประการ ผู้เขียนจึง

ไม่สามารถเขียนอย่างตรงไปตรงมาได้ ผู้อ่านจะต้องพยายามค้นหาสาระสำคัญที่ผู้เขียนซ่อนไว้ในเนื้อหาให้ได้ การอ่านตีความนั้นผู้อ่านควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ น้ำเสียงของผู้เขียน การอ่านเพื่อตีความนั้น ถ้าผู้อ่านสามารถสังเกตเห็นน้ำเสียงของผู้เขียน ได้ก็จะมีผลให้เข้าใจงานเขียนเรื่องนั้นเป็นอย่างดี เพราะงานเขียนในปัจจุบัน ผู้เขียนจะใช้น้ำเสียงหลากหลาย ผู้อ่านจะจับน้ำเสียงของผู้เขียนได้ โดยการสังเกตจากการใช้ภาษาของผู้เขียน ผู้อ่านจะต้องอ่านข้อความที่จะตีความอย่างละเอียด เพื่อที่ผู้อ่านจะได้รับรู้ว่าผู้เขียนมีอารมณ์เช่นใดเรื่อราวนั้น ๆ ดังที่ พิทยา ลัมมณี (๒๕๓๗: ๔๗) กล่าวว่า

การศึกษาอารมณ์หรือน้ำเสียงในงานวรรณกรรม เป็นการค้นหาความรู้สึกของผู้เขียนในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็น “ความหมายระหว่างบรรทัด” ที่ผู้เขียนแฝงไว้ โดยสังเกตจากการใช้ถ้อยคำ สำนวน ท่วงทำนองการเขียน หรือเรื่องที่เขียน การศึกษาเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักผู้เขียนว่าเป็นคนเช่นใด ชอบหรือไม่ชอบสิ่งใด มีความรู้สึกระดับไหน มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องใด มีความสุขหรือความดีนรณะเยอหะยานอยากได้เพียงใด จิตใจเป็นอย่างไร อ่อนโยน หรือแข็งกระด้างซึ่งเป็นบุคลิกของผู้เขียน

นอกจากนี้การศึกษาน้ำเสียงยังช่วยให้เข้าใจบรรยากาศของงานเขียน อันจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้นด้วย ลองพิจารณาข้อความต่อไปนี้

...หันกลับไปมองรอบโลก นักเรียนในประเทศโลกที่หนึ่งสวยงามสมวัย มีสง่าราศี คุณมีวุฒิภาวะตามเสรีภาพบนเส้นผมบนกบาล บนร่างกายของตนเอง นักเรียนมัธยมปลายได้ทดลองตัดผม ทำสีผมบ้าง ได้ลองแต่งหน้าทาลิปสติก แทนที่จะกลายเป็นเด็กเก๋กตต้องประโคนเครื่องสำอางทุกชนิดใน โลกนี้บนใบหน้าของตนเองในวันรับปริญญาอย่างเด็กไทย เพราะถูกกดทับห้ามมุ่น นี้ นั่น ตลอดชีวิตของการเป็นนักเรียน หรือพยายาม**แหวกความคับอก**ด้วยการแต่งชุดนักเรียน**รัดตัวนมแตก** แต่ปรากฏว่าเสรีภาพป่วย ๆ ที่นักเรียนได้รับมากกลับถูกต่อต้านอย่างหนักจากบรรดาครูโดโนเสาร์ บ้าอำนาจ ที่ปฏิเสธไม่ยอมทำตามกฎกระทรวง อ้างว่า หากปล่อยให้นักเรียนไว้ผมยาว ตัดผมรองทรง แล้วหายนะจะเกิดแก่ชีวิตเยาวชนในทันที รวากับว่านักเรียนไว้ผมยาว**ปั๊บจะแรดปั๊บจะมีผัวปั๊บ** นักเรียนชายตัดผมรองทรง**ปั๊บจะกระโดดไปปล้ำนักเรียนหญิงปั๊บ** หรือยกพวกตีกัน**ปั๊บ** รวากับหากนักเรียนมี**เสรีภาพปั๊บจะแปรสภาพเป็นโจรปั๊บ** เพียงเพราะความเห็นแก่ตัว บ้าอำนาจ หวงอำนาจ อยากครองความเป็นเผด็จการเหนือชีวิตนักเรียน ทำให้ครูเหล่านี้ละทิ้งจรรยาบรรณของความเป็นครู มีหน้าที่มอบ “เสรีภาพ” ให้แก่นักเรียนผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า “วิชา”

(คำ ผกา, ๒๕๕๖: ๘๙)

จากข้อความที่ปรากฏจะเห็นว่าน้ำเสียงนั้น ไม่พอใจกับความคิดของครูบางกลุ่มที่คัดค้าน ในกรณีนี้กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้นักเรียนหญิงไว้ผมยาว และนักเรียนชายไว้ผมรองทรง ความ ไม่พอใจของผู้เขียนปรากฏในข้อความที่ใช้ภาษาบริภาษ เช่น “แรด” “ผัว” “นมแตก” เป็นต้น

น้ำเสียงที่จะยกตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นน้ำเสียงที่แสดงถึงความสงบ ปล่อยวาง แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดยอมรับในสัจธรรมของมนุษย์ว่าต้องมี เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา เมื่อเรารู้ล่วงหน้าว่า จะต้องตาย ควรทำใจยอมรับอย่างมีสติและเตรียมตัวของเราให้พร้อม

“ทำไมมนุษย์เราถึงกลัวความตายรู้ไหมคะพัด” พลอยโกเมนถามเขาหลังจากที่ต่างคนต่างนั่งเงียบไปพักใหญ่ ก่อนโศลาล้าน้อยลอยอยู่ที่สะพานริ้อลต์ไต้หนึ่ง ๆ ปล่อยให้ชายหนุ่มกับหญิงสาวได้ดื่มด่ำกับความสวยงามของบรรยากาศสงบบาง

เมื่อชายหนุ่มได้แต่นั่งเงียบ ไม่ยอมตอบอะไร พลอยโกเมนจึงเฉลยออกมาเองว่า “มนุษย์ที่กลัวตายเพราะไม่รู้ว่าจะตายแล้วจะไปไหน ไม่รู้ว่าจะตายอย่างไร กลัวความเจ็บปวดก่อนจะตายต่างหาก...แต่ถึงจะกลัว

หากสุดท้ายแล้วทุกคนก็ต้องตายอยู่ดี เป็นสังขารที่ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงได้ไม่ใช่หรือคะ เมื่อรู้อย่างนี้แล้วเราก็คงต้องมีสติ และเตรียมพร้อมกับความตายที่จะมาถึงนะค่ะ แต่ถ้าเราเตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อม มีสติปัญญา มีใจอันเป็นสมาธิแน่วแน่ เมื่อนั้นเราก็ไม่ต้องกลัวความตายไม่ว่าจะมาในรูปแบบใด ...หลายเดือนที่ผ่านมา ฉันพบกับความเจ็บปวดทรมานมามากแล้ว แต่วันนี้ได้อยู่กับคุณ ได้รักคุณ ได้แต่งงานกับคุณ...ไม่มีอะไรที่ฉันต้องหวาดกลัวอีกต่อไป

(พงศกร, ๒๕๕๕: ๖๑๙)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าน้ำเสียงก็คือ ความรู้สึกที่แฝงอยู่ในข้อความ ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนคติของผู้เขียนต่อสิ่งนั้น ผู้อ่านจะจับน้ำเสียงของผู้เขียนได้ โดยสังเกตจากอารมณ์ การใช้ภาษาของผู้เขียนในงานนั้น ๆ

ตัวอย่างน้ำเสียงในงานเขียน ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างงานเขียนที่มีน้ำเสียงในรูปแบบต่าง ๆ ผู้อ่านควรพิจารณาการใช้ภาษา อารมณ์ ความรู้สึกของผู้เขียน เพื่อจะได้เข้าใจงานเขียนได้ดียิ่งขึ้น

๓.๑.๑ น้ำเสียงประชดประชัน การใช้น้ำเสียงประชดประชัน เป็นวิธีหนึ่ง ที่นักประพันธ์ใช้เสนอความคิดเห็น ในกรณีที่ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งได้โดยตรง ผู้อ่านจึงควรพิจารณาว่าผู้เขียนเขียนถึงสิ่งใด มีจุดมุ่งหมายอย่างไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในตำราภาษาไทยมีกล่าวไว้ว่า ถ้าอยากทำให้คำกริยาเป็นคำนาม ให้นำคำว่า “การ”

มาวางข้างหน้า เช่น การเดิน การวิ่ง การกิน การนอน ฯลฯ แต่ในชีวิตจริง ๆ เรามีการใช้คำว่า “การ” นำหน้าคำนามด้วย เพื่อจุดประสงค์พิเศษ เช่น การไฟฟ้า การประปา การปิโตรเลียม ฯลฯ ผู้ใช้ภาษาไทยเห็นบ่อย ๆ เข้าจึงเลียนแบบบ้าง เช่น

“เสรีการไฟฟ้า” เป็นร้านขายเครื่องไฟฟ้า

“วิไลการประปา” เป็นร้านขายท่อประปาสองร้านนี้ยังพอฟังได้ แต่ที่มีคนตั้งชื่อแล้ว

จริง ๆ คือ

“นำเจริญการยาง” เป็นร้านขายยางรถยนต์

“รุ่งเจริญการเบาะ” เป็นร้านทำเบาะรถยนต์เข้าใจว่าต่อไปเราอาจจะได้เห็น

“สมศรีการโต๊ะ” “สมศักดิ์การเก้าอี้” “สุดาวรรณการเตียง” “วิภาวดีการหมอน”

“วิไลลักษณ์การมุ้ง” “ดาราวดีการที่นอน” เป็นแน่แท้ ใครที่เห็นแล้วช่วยบอกผู้เขียนด้วยเถิด

(นิตยา กาญจนวรรณ, ๒๕๒๘: ๑๖๒-๑๖๓)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นว่าผู้เขียน ใช้น้ำเสียงประชดประชันเรื่องการใช้คำว่า “การ” ซึ่งปัจจุบันใช้กันอย่างฟุ่มเฟือย เพราะมีการเลียนแบบกัน โดยเฉพาะมักใช้เป็นชื่อร้านค้าต่าง ๆ

๓.๑.๒ น้ำเสียงเศร้าโศก หดหู่ สงสาร น้ำเสียงลักษณะนี้เป็นน้ำเสียงที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ เข้าใจความรู้สึกของตัวละคร และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่อง เช่น กวีนิพนธ์เรื่อง จดหมายฉบับน้อย ของศิวกานต์ ปทุมสูติ

จดหมายฉบับน้อย

“เขียนที่บ้านในตรอกชอกตึกสูง	วันที่ฝูงความหิวกิวกัดไส้
เรียนคุณครูอาทร พิทักษ์ไทย	ป.หก ห้อง ก.ไก่อ ผู้ใจดี
เนื่องด้วยแม่เจ็บป่วยนอนเหม็นบ่วง	ไม่อาจออกไปรับจ้างกลางวิถี
จะซื้อมาแก้ไข้เงินไม่มี	(ทั้งทั้งที่อยู่ใกล้ร้านขายยา)
ข่าวสารหมดเมื่อวานสงสารน้อง	นั่งกดห้องร้องไห้ไร้เตียงสา
พ่อไปเก็บถุงขายยังไม่มา	ผมจึงขออนุญาตลาคราเดือตร้อน
ผมต้องไปขอตาน(อีก)วันนี้	เพราะไม่มีจะกินต้องหาก่อน
น้องยังคอยแม่ยังไข้ใจรอนรอน	ขอวิงวอนให้ครูรับรู้ความ
ผมไม่อายหรือครับกับชีวิต	ที่เกิดผิดผู้คน...คนมองข้าม
ขอเพียงครูเข้าใจว่าไม่ทรมาน	ไม่ตีผมเมื่อยามผมมาเรียน
ถ้าวันนี้ผมได้เงินหลายบาท	พรุ่งนี้อาจมุ่งหน้ามาอ่านเขียน
รักเคารพครูอาทรตั้งแสงเทียน	จากเด็กชายปากเพียร-ผู้เขียนมา”
พับจดหมายยับยั้งฉบับน้อย	ใจครูราวจะร้าวรอยเสียนักหนา
ใช้เรื่องบนกระดานดำหรือตำรา	แต่เกิดแล้วบนหน้ากระดานดิน
	(ศิวกานต์ ปทุมสุติ, ๒๕๓๔: ๕๙-๖๐)

กวีนิพนธ์บทนี้เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วจะเกิดอารมณ์เศร้าในชะตาชีวิตของเด็กชายคนหนึ่งที่มีชีวิตยากจนข้นแค้น ไม่มีเงินจะซื้อมารักษาแม่ที่กำลังป่วย ในขณะที่เดียวกันแม่แต่ข่าวสารก็ไม่มี น้องก็หิว เด็กชายจึงรีบผิตชอบครอบครัวด้วยการออกไปขอตาน เขาเขียนจดหมายมาลาครู ซึ่งเขาหวังว่าครูจะเข้าใจความจำเป็นของเขา ข้อความในจดหมายดังกล่าวทำให้ครูอาทรอ่านด้วยความ เศร้าใจระคนสงสาร แม้ผู้อ่านเองเมื่อได้อ่านแล้ว ก็เกิดความสะเทือนใจเช่นเดียวกัน

วรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีประเภท นวนิยาย หรือเรื่องสั้นผู้เขียนก็ใช้น้ำเสียง ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสารตัวละคร ดังนี้

ผมกับปานคลอดออกมาจากห้องแม่ช้าเร็วห่างกันแค่เจ็ดนาทีก แต่ร่างกายกลับแตกต่างกันเหลือเกิน ผ่าเท้าของปานบวมลงเป็นอู้งเท้าเหมือนเด็กทั่วไป แต่ฝ่าเท้าของผมราบเรียบนุ่มนิ่มไม่มี อู้งเท้าที่จะช่วยในการทรงตัว แถมส้นเท้ายังแข็งขึ้นอีกด้วย ปานมีขาแข็งแรงได้วิ่งเล่น ส่วนขาผมไม่ได้แข็งแรง แต่ตันแข็งเกร็ง ปานจะยกขาสูงแค่ไหน ขยับขาไปทางไหนก็ง่ายตาย ส่วนผมจะขยับเขยื้อนเคลื่อนไหวแต่ละทีแสนยากลำบาก ตั้งแต่จำความได้ผมก็นั่งจมอยู่บนรถเข็นสำหรับเด็กพิการเกือบตลอด จะเคลื่อนไหวแต่ละครั้งต้องใช้มือหมุนราวเหล็กที่ล้อให้รถเข็นเลื่อนไปแทนการก้าวขาเดิน และในเวลาที่บ้านได้ไปโรงเรียน ได้เล่นสนุกกับเพื่อน ๆ แต่ผมต้องทำตัวให้ชินกับการเล่นคนเดียวที่บ้าน

(ดวงทิพย์ ยุวชิต, ๒๕๕๓: ๒๔)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้อ่านจะสงสารตัวละครที่พิการ มีขาที่ไม่สามารถเดินได้เช่นคนปกติทั่วไป ต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา ในขณะที่คนเป็นน้องมีร่างกายปกติ ได้ไปโรงเรียน ได้เล่นกับเพื่อน ๆ ในขณะที่ตัวละคร “ผม” ต้องเล่นคนเดียวที่บ้าน ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์สงสารระคนเศร้าใจไปกับชีวิตของตัวละคร ในบางครั้งผู้อ่านจะเกิดความรู้สึกว่าตัวเองเป็นเสมือนตัวละครที่พิการ เป็นการเกิดอารมณ์ร่วม ทำให้ผู้อ่านความเข้าใจ ความรู้สึก และอารมณ์ของตัวละครมากขึ้น

๓.๑.๓ น้ำเสียงชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ เป็นน้ำเสียงที่สะท้อนความรัก ความชอบ ความศรัทธาของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ลักษณะการแสดงออกอาจเสนออย่างตรงไปตรงมา หรือการเปรียบเทียบ เช่น บทกวีนิพนธ์ เรื่อง “กราบครูทุกคนของชีวิต”

กราบครูทุกคนของชีวิต

ใครสอนอ่านหนังสือ
ใครจับมือให้เขียนมา
นับแต่เป็นต้นกล้า
จนแตกกอมาตามกาล
จากวัยไร้เดียงสา
เดินทางมาผ่านวันวาร
ซึ่มซาบและสืบสาร
สรรพสิ่งคอยสั่งสม
รู้คุณรู้ค่าครู
เมื่อรู้คิดแล้วกลับคม
ผ่านบทที่เพาะบ่ม
จนแบ่งบาน ณ กาลสมัย

ทุกเรื่องคือจารึก
ในสำนึกและในใจ
ทุกคำกวีไซ
คือดอกไม้มาบูชา
ก็ปีที่ผ่านไป
ก็ช่วงวัยที่ผ่านมา
ก็เต็มด้วยเมตตา
จากทุกครูผู้เคยสอน
อุ้นน้กที่กรุณา
และตามมาเอื้ออาทร
คำครูคือคำพร
ให้สัมผัสพิเศษสาร
เป็นแบบเป็นแม่บท
ให้จดจำประจจจาร
เป็นทิพย์กระแสธาร
ให้ซึ่มซบความฉ่ำใส
ให้วิหยาการ
จิตวิญญาณคือห่วงใย
ให้รู้คิดวินิจฉัย
โดยถ้อยยุติธรรมมา

กราบมือที่จูงมือ
ให้ยึดถือเป็นมรรคา
ให้กรอบอ้นจากกล้า
แก่ความคิดทุกข้อไข
วันครู-รำลึกพระคุณ
ที่อบอุนอยู่เต็มใจ
รู้ครูคือผู้ให้
เมื่อไกลห่างแล้วหวนหา
บทกวีค่อยวาดไหว
ต่างหัวใจกราบบูชา
กราบครูด้วยรู้ว่า
มีวันนี้ เพราะมีครู....

(อัคนี ฤทธิย, ๒๕๕๖: ๙๘)

กวีนิพนธ์บทนี้ผู้เขียนมีน้ำเสียงชื่นชม และยกย่องครู เพราะครูคือผู้สอนอ่านเขียน มีความเมตตา เป็นแม่แบบที่ดั่งงาม คอยห่วงใย และมีความยุติธรรม ผู้เขียนจึงรำลึกถึงพระคุณของครูโดยใช้บทกวีแทนหัวใจที่ยกย่องบูชา

จะเห็นว่าการตีความน้ำเสียงมีหลายลักษณะ ผู้อ่านควรฝึกพิจารณาน้ำเสียงดังกล่าวเพื่อที่จะได้เข้าใจความคิดของผู้เขียนได้อย่างลึกซึ้ง

๓.๒ ความหมายของคำ การอ่านตีความนั้น เรื่องของคำในงานเขียนต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ผู้อ่านต้องพิจารณา ถ้าหากไม่เข้าใจคำที่ผู้เขียนใช้ อาจส่งผลให้การตีความนั้นไม่ถูกต้อง ในบางครั้งหากผู้อ่านไม่รู้จักรื่องของคำแล้วอาจไม่สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมาย ที่ผู้เขียนต้องการสื่อมาถึงผู้อ่านก็ได้ ดังนั้น การพิจารณาคำความหมายของคำเป็นสิ่งจำเป็นในการตีความ

การพิจารณาความหมายของคำในการตีความนั้น มิได้หมายถึง การแปลความหมายของคำอย่างตรงไปตรงมาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะคำ ๆ หนึ่ง มักจะมีความหมายได้หลายอย่างดังนี้

๓.๒.๑ ความหมายตรง หรือความหมายโดยอรรถ (denotative meaning) เป็นความหมายที่ตรงตามคำนั้น ๆ เช่น

ทราย หมายถึง วัตถุที่เป็นเศษหินขนาดเล็ก มีลักษณะขรุขระไม่เกาะกัน

งู หมายถึง สัตว์เลื้อยคลาน ลำตัวเรียวยาว มีเกล็ด

กำแพง หมายถึง เครื่องกั้น เครื่องล้อมที่ทำด้วยอิฐ หรือหิน เป็นต้น

๓.๒.๒ ความหมายโดยนัย หรือความหมายแฝง (connotative meaning) เป็นความหมายที่ผู้เขียนเจตนาให้ผู้อ่านค้นหาความหมายที่แฝงอยู่ในคำ เพื่อให้เข้าใจสารที่ผู้เขียน สื่อถึงผู้อ่าน โดยมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่าความหมายโดยตรง ดังนี้

พระเวสสันดร ความหมายตรง เป็นชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้าที่บำเพ็ญทานบารมี

พระเวสสันดร ความหมายแฝง คนที่ใจบุญ

วันทอง ความหมายตรง ตัวละครหญิงในเรื่องขุนช้างขุนแผน

วันทอง ความหมายแฝง หญิงหลายใจ

แมงป่อง ความหมายตรง เป็นสัตว์มีพิษชนิดหนึ่ง มีพิษที่ปลายหาง

แมงป่อง ความหมายแฝง หยิงยโส

เพื่อให้เข้าใจลองพิจารณาภววินิพนธ์ต่อไปนี้

กัณหา ชาลี

ขอสารก ยกนียาย	เรื่องโบราณเป็นตำรา
ชูชกกับกัณหา	และชาลีสองพี่น้อง
กัณหากับชาลี	เป็นเด็กดีรู้ปรองดอง
ไต่ผิดไต่ถูกต้อง	กล้าต่อสู้เซียดชูธรรม
พี่น้องสองกุมาร	หมั่นเล่าเรียนเพียรประจำ
เหน้อยยากสู้ตรากตรำ	ตั้งใจช่วยใช้แรงงาน
บ้านเราเป็นบ้านป่า	มีทุ่งนาห้วยละหาน
ทรัพย์สินในดินदान	อุดมดีมีราคา
กล่าวถึงเฒ่าชูชก	ชอบฉวยฉกงเงินตรา
หมกมุ่นมั่วกามา	ทั้งโกงกินจนพุงกาง
ใจดำอำมหิต	คิดเช่นฆ่าใครขัดขวาง
เด็กเล็กไม่ละวาง	ว่าวุ่นวายไ้เด็กแวง
สองกุมารสุดทันทัด	ถูกมัดลากลิ้มระเนน
ชูชกถกเขมร	หมายกำราบปราบกุมาร
เรื่องเก่ามาเล่าใหม่	จงใส่ใจจำวิจารณ์
ช่วยกันกำจัดพาล	คือภาพใดในแผ่นดิน

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, ๒๕๕๑: ๘๖)

ภววินิพนธ์บทดังกล่าว ชูชก และ กัณหา ชาลี มีความหมายโดยนัย ในที่นี้ กัณหา ชาลี หมายถึงคนดีในสังคม ในขณะที่ชูชก หมายถึง คนที่ทุจริตและประพฤติตนเป็นคนชั่วช้า

๓.๒.๓ ความหมายกักตุน (stock reaponse) เป็นความหมายที่กักตุนไว้ในใจของ แต่ละคนซึ่ง อาจจะไม่เหมือนกัน เมื่อได้อ่านข้อความหรือเรื่องราว ก็จะนำความหมายที่กักตุนไว้ มาประกอบการตีความ เช่น สีด้า หมายถึง ความเศร้าโศก แต่สำหรับผู้เขียนหรือผู้อ่านบางคน อาจมิได้กักตุนไว้เหมือนความหมายทั่วไป บางคนอาจกักตุนสีด้าไว้ในความหมายของความสลับ ดอกไม้ คนทั่วไปจะกักตุนไว้ในใจว่า มิได้หมายถึงเพียงผู้หญิงเท่านั้น ผู้เขียนอาจจะใช้หมายถึงอย่างอื่นก็ได้ ดังนี้

ดอกไม้	ดอกไม้จะบาน
บริสุทธิ์กล้าหาญ	จะบานในใจ
สีขาว	หนุ่มสาวจะไฝ
แนวแน่แก้ไข	จุดไฟศรัทธา
เรียนรู้	ต่อสู้มายา
ก้าวไปข้างหน้า	เข้าหามวลชน
ชีวิต	อุทิศยอมตน
ฝ่าความสับสน	เพื่อผลประโยชน์
ดอกไม้	บานให้คุณค่า

การตีความสาร สาระที่ปรากฏในงานเขียนประเภทต่าง ๆ นั้น ย่อมมีจุดมุ่งหมายของผู้เขียน สอดแทรกไว้ในข้อความ ซึ่งผู้เขียนจะไม่กล่าวตรง ๆ ผู้อ่านจะต้องพิจารณาจากข้อความเอาเอง การตีความ สารนอกจากจะต้องพิจารณาน้ำเสียง ความหมายของคำแล้วสภาพสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ ตีความก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะงานเขียนส่วนใหญ่อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น ดังนั้นผู้อ่านจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจสภาพสังคมในขณะนั้นด้วย เช่น บทกวีนิพนธ์ ชื่อ วันเปิดเทอม ผู้เขียนได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทางภาคใต้ เป็นโรงเรียนที่ถูกผู้ก่อการร้ายเผา และกล่าวถึงโรงเรียนที่ ถูกยุบ ดังนี้

วันเปิดเทอม

๑. “นั่นเอ็งนอนไม่หลับหรือไรเล่า

ไม่ต้องตื่นแต่เช้านักก็ได้

โรงเรียนเปิด ไม่เห็นต้องรีบไป

จะมีครูคนไหนที่รับมา

มีโรงเรียนที่ไหนให้เอ็งเรียน

ด้วยมันถูกเผาเตียนไปต่อหน้า

เหลือแต่ซากโรงเรียนร้างกับครูลา

ด้วยไม่อยากถูกฆ่าเป็นรายวัน

มาสอนแทบพกปีนมาฮีนสอน

ร้อนแสนร้อน แต่ก็ราวกับหนาวสั่น

ยังมีกองกำลังมารายกัน

ยิงชี้เป้าให้มันยิงโจมตี

เอ็งจะไปโรงเรียนหาอะไร

มีก็แต่เปลวไฟไปทุกที่

อยู่กับบ้าน อยู่กับแม่ ก็แค่นี้

ชั่วชั่วดีดี ก็ไม่ต้องไปพ้องภัย

ออกจากบ้าน-กลัวเอ็งไปแล้วไม่กลับ

ไม่รู้จะหลับตาตายตาดายเพราะฝ่ายไหน

ถ้าเอ็งอยากไปโรงเรียนจงเปลี่ยนใจ

แม่กลัวว่าเอ็งจะไปไม่กลับมา”

๒. “หนูตื่นแต่เช้าเชียวหรือนั่น

เห็นเร่งวันเร่งคืน ตื่นตีห้า

หนูอยากไปโรงเรียนเร่งเวลา

ไม่เห็นหน้าตาหนูก็รู้ใจ

วันนี้วันเปิดเทอมประเดิมภาค

หนูคงอยากจะมีเพื่อนเพื่อนใหม่

โรงเรียนคือศูนย์รวมความเรื่องไร

เป็นโลกอันแจ่มใสและเสรี

หนูอยากไปโรงเรียนเพื่อความรู้

เหมือนก่อนโลกของหนูอยู่ที่นี้
คือความงาม ความฝัน ความใฝ่ดี
คือพรุ่งนี้ของชีวิตและวัยวัน
หนูจะได้สั่งสมโดยศึกษา
และเติบโตในโลกแห่งการแข่งขัน
ซึ่งโรงเรียนจะเร้าความเท่ากัน
เป็นแหล่งเติมความฝันและเติมไฟ
หนูอยากไปโรงเรียนแต่รุ่งเช้า
หนูเห่อทั้งรองเท้ากระเป๋านใหม่
รอแสงอาทิตย์เมื่ออุทัย
หนูจะได้ไปโรงเรียนทันเวลา...”
ในวันเปิดเทอมวันเริ่มต้น
แม่หนึ่งคนกลัวลูกจะถูกฆ่า
มีโรงเรียนแต่ครูคงไม่มา
ใครจะกล้ามาสอนเพราะเสี่ยงตาย
แม่อีกคนอยากให้ลูกไปโรงเรียน
ด้วยไปเพียรพยายามหาความหมาย
แต่ก็ใช่จะไปโดยสะดวกตาย
ด้วยว่าผลสุดท้ายก็คล้ายกัน
วันนี้โรงเรียนของลูกถูกเขายุบ
บทสรุป ยังไม่รู้อยู่แล้วนั้น
หลายโรงเรียนมีรุ่งเช้าอันเหงางัน
เหมือนมาถึงทางตัน วันเปิดเทอม...

(อัคนี หฤทัย, ๒๕๕๖: ๙๘)

กวีนิพนธ์ดังกล่าว ได้เขียนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยผู้เขียนได้เปรียบเทียบแม่สองคน แม่คนที่หนึ่งไม่ยอมให้ลูก ๆ ไปโรงเรียนเพราะกลัวว่าลูกจะถูกผู้ก่อการร้ายฆ่า แม้กระทั่งโรงเรียนยังถูกเผา เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ที่รับรู้กันโดยทั่วไปเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางชายแดนใต้ ส่วนแม่คนที่สองยอมให้ลูกไปโรงเรียน แต่ปรากฏว่าในช่วงเวลานั้นรัฐบาลมีนโยบายยุบโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้เด็กนักเรียนบางคนต้องเดินทางไปโรงเรียนที่ไกลบ้าน จะเห็นว่าผู้เขียนได้นำเรื่องราวในสังคมปัจจุบันมาถ่ายทอดในข้อเขียนดังกล่าว ซึ่งผู้อ่านจะต้องเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในขณะนั้นด้วย

แนวคิดที่ปรากฏในงานเขียนมีมากมายขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่าต้องการสื่อแนวคิดเรื่องใด แนวคิดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในงานเขียนมักเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับโลกและชีวิตของผู้คน ดังนี้

ธารเกษตรหยดน้ำหนุ่มสาว

กรุ่นพุ่มไพรพฤษ์ล้วน	หลากหอม
รุ่มดอกโรยกลีบดอม	ดัดแสร้าง
มวลภมรติดหลงตอม	ตามดอก
เกษตรดีดละอองแกล้ง	เกาะเนื้อลมหนาว

กราวกรูเก็ยวน้ำกอด	กลุ่มหิน
พลอดกระซิบเพียงแผ่วยิน	อยู่ย้า
ระริกเริงร้ายสายริน	ลงหลั่น
เสาะแว่วซาธารน้ำ	ล้ำซ้องกระแเสเสียง
เรียงรากไทรย้อยหยัด	ต้นยิ้น
คร้มแผ่ก้านคลุมกลืน	ป่าอ้อ
หยดน้ำปล่อยตัวขึ้น	ลมรับ
ตกเปาะกระเซ็นกลิ้งลื้อ	ไต้ไล่ใบบัว
กล้วยคั่นนาทอด้ง	ตอซัง
ฟุ้งเปลี่ยวไร่ใบบัง	ระบัดขึ้น
หนุ่มสาวซ่อนตัวหลัง	มานเหล็ก
ผู้เฒ่าคอยรำริน	หลังน้ำตาไหล

(พลัง เพียงพิรุฬห์, ๒๕๕๖: ๖๗)

กวีนิพนธ์สามบทแรกผู้เขียนบรรยายธรรมชาติที่สดชื่น ส่วนในบทสุดท้ายผู้เขียนได้เสนอแนวคิดที่ผู้เขียนกลัวท้องนาจะถูกทอดทิ้งเนื่องจากไม่มีใครคิดจะทำต่อ หนุ่มสาวส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักทิ้งไร่นา และพ่อแม่มาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทิ้งให้คนแก่รอคอยอยู่ที่บ้าน

ในปัจจุบันการสื่อสารทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ของมนุษย์ในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะการเล่นเฟซบุ๊กซึ่งกำลังเป็นที่นิยม ผู้เขียนได้สะท้อนแนวคิดผ่านกวีนิพนธ์ดังนี้

พ่อเล่นเฟซบุ๊กไหมนะ

พ่อเล่นเฟซบุ๊กไหมนะ

ที่นั่นไม่รู้มีสามจีหรือเปล่า

(ถ้ามีก็ถูกมันหลอกตามเคย)

ถ้าพ่อเล่นเฟซบุ๊ก

มากดไลค์สเตตัสผมนะพ่อ

แอดมาก่อน ผมเซิร์ทชื่อพ่อแล้วหาไม่เจอ

พ่อเล่นเฟซบุ๊กไหมนะ

มีกลุ่มอะไรบ้างหรือเปล่า

มีหน้าแฟนเพจบ้างไหม

ส่งข้อความมาบ้างนะพ่อ

ตอบมาหน่อย กรวดน้ำไปให้ถึงหรือยัง

พ่อเล่นเฟซบุ๊กไหมนะ

สเตตัสพ่อคงมีแต่เรื่องเล่าสนุก ๆ

และถ้าพ่อโพสต์หน้ากระดานผม

คงไม่พ้นคำว่า

มีตั้งค์พอใช้หรือเปล่า

เล่นเฟซบุ๊กบ้างนะพ่อ

(เจด็จ กำจรเดช, ๒๕๕๖: ๓๓-๓๔)

อิทธิพลของเฟซบุ๊กในปัจจุบันทำให้ผู้เขียนได้เสนอสารในเรื่องนี้ว่า คนที่ยังมีชีวิตอยู่อยากรู้ว่าคนที่ตายไปแล้วเป็นอย่างไรบ้าง คนที่ตายไปแล้วน่าจะเล่นเฟซบุ๊กบ้างเพื่อจะได้ติดต่อกันได้

๕. สัญลักษณ์ (symbol) เป็นสิ่งที่แทนความคิดหรือลักษณะบางประการของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ตราชูคือสัญลักษณ์ของความยุติธรรม ไม้กางเขน หมายถึงศาสนาคริสต์ เป็นต้น นักเขียนมักใช้สัญลักษณ์ในงานเขียนของตน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อความที่ต้องการจะถ่ายทอดนั้นไม่สามารถเขียนอย่างตรงไปตรงมาได้ จึงจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้อ่านตีความเอง

การตีความสัญลักษณ์ว่าหมายถึงสิ่งใดจะต้องดูบริบท คำพูด ท่าทางการแสดงออก ตลอดจนบทบาทของตัวละคร ผู้อ่านแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะตีความได้หลายแง่มุมขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ประสบการณ์ สัญลักษณ์ที่นิยมใช้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

๕.๑ สัญลักษณ์ตามแบบแผน (Traditional Symbols) หมายถึง สัญลักษณ์ที่ผู้เขียนส่วนใหญ่ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนเป็นที่เข้าใจกันทั่วไป เช่น สีดำ แทน ความเศร้าโศก น้ำตา แทน ความทุกข์ ดอกไม้ แทน ผู้หญิง หงส์ แทน คนสูงศักดิ์ เป็นต้น

โลก

โลกนี้มีอยู่ด้วย	มณี เดียวนา
ทรายและสิ่งอื่นมี	ส่วนสร้าง
ปวงธาตุต่ำกลางดี	ดุลงภาพ
ภาคจักรพาลมีร้าง	เพราะน้ำแรงไหน
ภพนี้มีไขห่อหงส์ทอง	เดียวเอย
กาที่เจ้าของครอง	ชีพด้วย
เมาสมมุติจองหอง	หินชาติ
น้ำมิตรแล้งโลกม้วย	หมดสิ้นสุขสานต์

(อังคาร กัลยาณพงศ์, ๒๕๑๓ : ๑๓)

เมื่อพิจารณาโคลงบทนี้จะเห็นว่าผู้เขียนใช้สัญลักษณ์คือคำว่า “มณี” หมายถึงสิ่งที่มีค่า ส่วนคำว่า “ทราย” หมายถึง สิ่งที่ไร้ค่า คนที่ยากไร้ ต่ำต้อยก็ได้ โคลงบทนี้กล่าวถึงความสัมพันธ์กันของสรรพสิ่งในจักรวาล ว่าแต่ละส่วนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน และต่างสร้างความสมดุลให้จักรวาลดำรงอยู่ได้โดยไม่แตกทำลายไป ส่วนบทที่ ๒ มีการใช้สัญลักษณ์ คือ “กา” หมายถึง คนจน คนต่ำต้อย และ “หงส์” หมายถึง คนที่มีฐานะร่ำรวย ในบทนี้กล่าวถึงโลกนี้มีได้มีเฉพาะคนรวย หรือผู้มีฐานะเท่านั้น แต่คนยากไร้ต่ำต้อยก็เป็นส่วนประกอบหนึ่งด้วย เพราะต่างฝ่ายต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ทำให้ความสมดุลเกิดขึ้นในสังคม

สัญลักษณ์ประเภทนี้ไม่ยากแก่การตีความเท่าใดนัก เพราะผู้อ่านมักจะเข้าใจและรับรู้กันว่า คือสิ่งใดเนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้เขียนนิยมใช้ในงานเขียน ผู้อ่านจึงพบเห็นอยู่บ่อยครั้ง จึงทำให้ผู้อ่านคุ้นเคย

๕.๒ สัญลักษณ์เฉพาะตัว (Private Symbols) เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนสร้างขึ้น แทนสิ่งที่ต้องการใช้เฉพาะส่วนตัว เป็นสัญลักษณ์ที่ไม่แพร่หลาย เหมือนสัญลักษณ์ตามแบบแผนจึงตีความค่อนข้างยาก ผู้อ่านจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยอาศัยบริบทและสถานการณ์นั้น ๆ ประกอบ ดังนี้

รักเจ้าสาวใบตองในร่องสวน
เคยหวงนวนล้นกหนามาจำห้าง
กระแสดมโหมยุคทั้งรุกบาง
จึงเร็ดทิศแรมทางอยู่ร้างโรย
อยู่ร้างโรยโดยทางของยุคใหม่
อยู่เหน็บหนาวกับสมัยที่ให้โหย
อยู่รวดร้าวกับรักกระอักโอย
ดั้นและดั้นจ้านนโดยสถานเดียว
พบเจ้าสาวพลาสติกกระริกกระรี่
หว่างวิถีทางแยกปลอมแปลกเปลี่ยว
มากแต่ยืมยั่วใจให้ลตเลี้ยว
หลอกให้ลิ่มนวลเขียวเคยเคียงครอง
ไอ้เจ้าสาวใบตองในร่องสวน
ยุคฉะนี้เขี้ยวนวนคงถ้วนหมอง
ยिनแต่เพลงพลาสติกกระริกร้อง
หรือสิ้นเพลงใบตองเสียแล้วเอย

(ไพรวรินทร์ ขาวงาม, ๒๕๔๐ : ๑๔)

กวีนิพนธ์บทนี้ผู้เขียนใช้สัญลักษณ์ คือ ใบตอง แทนยุคสมัยเก่า และพลาสติก แทนยุคสมัยใหม่ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าแต่เดิมคนไทยให้ความสำคัญกับการใช้ใบตองมาก แต่เมื่อมีถุงพลาสติกเข้ามาแทนที่คนไทยก็นิยมใช้ถุงพลาสติกแทน ใบตองจึงค่อย ๆ ลดความสำคัญลง

ตัวอย่างการอ่านตีความ (เรื่องสั้น)

ผมเกิดในปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ ดำเนินชีวิตต่อมาในวัยทารกจนเข้าสู่วัยเตาะแตะและพ้นวัยเด็กเล็กอย่างไรอย่างนั้น ไม่เคยจำได้ จำความได้ก็เห็นตัวเองมีเสื้อผ้าสวมอยู่แล้ว จำเป็นต้องใส่เสื้อผ้าหรือ ใช้ผ้าบอกว่า คนแก่ผ้าไม่เคยมีอิทธิพลต่อสังคม ตอนยังเล็กพ่อและแม่ยังย้ำเสมอว่าห้ามแก่ผ้า ผมเชื่อเพราะกลัวแม่ไม่รัก ผมเชื่อเพราะกลัวพ่อลงโทษ เคยแอบถอดออกหนหนึ่งอย่างตื่นเต้นกับโลกที่ผมเคลื่อนผ่านโดยไม่มีเสื้อผ้าพันกาย ผมเรียนรู้ว่าโลกยามนั้นเหมือนกับสิ่งใดก็ตอนไปเยี่ยมยายที่จังหวัดเลย ยายแอบปลุกผมตอนเข้าตู่ ผมงัวเงียไม่อยากลุก ยายบอกให้ถอดเสื้อผ้าแล้วออกตามยายมา ผมได้แต่เดินตามหลังยาย เดินไปไหนไม่รู้จำไม่ได้ แต่ว่าจำภาพตลอดทางเดินได้ไม่ลืม ยายถามว่ารู้สีที่ไฉ่ สบายตัวไหม ผมเพิ่งสังเกตเห็นว่าตอนนั้นยายไม่ได้ใส่เสื้อผ้า ผมจำวันนั้นได้จนวาระสุดท้ายของชีวิต

ภาพนี้เข้ากับภาพพ่อเขียนตีผมทุกครั้งทีถอดเสื้อผ้า แม่ได้แต่ร้องไห้ แม่ช่วยผมไม่ได้เลยเพียงแค่หลุดรอดเสียงร้องไห้ พ่อก็จะหันไปทุบตีแม่ด้วย ผมต้องพยายามระงับเสียงร้องไห้กับก้อนสะอื้น และอย่าขัดใจพ่อ ต้องใส่เสื้อผ้าต่าง ๆ ตามที่พ่อจัดให้ไม่เคยได้ยินคำถามว่าอยากใส่หรือเปล่า ชอบไหม ได้ยินแต่คำว่า พ่อหวังดี พ่อหวังดี

ช่วงเวลานับจากจำความได้ ไม่มีเรื่องราวใดน่าจดจำ และน่าใใใจนัก ผมใส่เสื้อผ้าไปโรงเรียน ถึงคาบเรียนพลศึกษาก็ต้องใส่ชุดพละ เล่นบาสเกตบอล เล่นตระกร้อ เวลากลับถึงบ้านไปช่วยแม่ขายขนมก็ใส่เสื้อผ้า ยามสอบเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยก็ใส่เสื้อผ้า จนจบระดับอุดมศึกษา เดินเตะฝุ่นหางานอยู่

ครึ่งปีก็ยังใส่เสื้อผ้าติดตัว เรื่องธรรมดา ๆ ต่อมาอย่างทำงานเสมียนเช็คสต็อกสินค้า หรือออกตรวจงานตาม
ปั้มน้ำมัน ก็มีเสื้อผ้าตามที่เขากำหนด ผมเป็นพนักงานธรรมดา ๆ มีเสื้อผ้าติดตัวอยู่ทุกเมื่อเชิ่วัน

.....
ผ่านมามากสามปีเต็ม ๆ เป็นช่วงเวลาที่โลกของผมเบาหวิว ผมน้อย ๆ แอบนำเสื้อของคน
ถอดทิ้งมาสวมใส่ที่ละชิ้นจนกลมกลืนไปตามที่ต่าง ๆ ได้ ผมตระเวนเปลี่ยนงานเปลี่ยนที่อยู่ทั่วไป เป็นยามดูแล
โกดังเออย นิ่งล้างงานในตลาดเออย จนสวมเสื้อวินมอเตอร์ไซค์เป็นอาชีพล่าสุดก็ยังล้มเหลว ผมปล่อยให้ขโมยเข้า
โกดัง...ผมขาดความมั่นใจ ไม่เคยเชิดหน้าเดิน จนวันที่เดินผ่านหน้าที่ทำการพรรคการเมืองสาขาหนึ่ง ที่เปิดรับ
คนร่วมขบวนการเสี่ยง เดินตามหลังนักการเมืองเวลาหาเสียงในพื้นที่ผมสมัครและได้งาน

เข้าร่วมขบวนการเสี่ยง เดินตามหลังนักการเมืองเวลาหาเสียงในพื้นที่ผมสมัครและได้งาน
เข้าร่วมขบวนการเสี่ยง เดินตามหลังนักการเมืองเวลาหาเสียงในพื้นที่ผมสมัครและได้งาน
เข้าร่วมขบวนการเสี่ยง เดินตามหลังนักการเมืองเวลาหาเสียงในพื้นที่ผมสมัครและได้งาน
เข้าร่วมขบวนการเสี่ยง เดินตามหลังนักการเมืองเวลาหาเสียงในพื้นที่ผมสมัครและได้งาน

(จारी จันทร์ภา, ๒๕๕๙: ๗๒-๗๔)

จากตัวอย่างเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้ว ที่เป็นเรื่องสั้น ชื่อเรื่อง “เสื้อผ้า” ของ จารี
จันทร์ภา ที่ตีพิมพ์ในหนังสือ มติชนสุดสัปดาห์ สิ่งที่ต้องพิจารณาในการอ่านตีความมีดังนี้

น้ำเสียง ในเรื่องสั้น “เสื้อผ้า” ในตอนท้ายของเรื่องเมื่อตัวละครเสียชีวิต น้ำเสียงของผู้เขียนที่
สื่อผ่านสัพเพรอนัน เป็นน้ำเสียงที่สงสารปนกับน้ำเสียงที่ปลงตก สำหรับคนที่ตายโดยไม่ใส่เสื้อผ้าว่า “ใส่เสื้อผ้า
ให้มัน สงสาร”

ความหมายของถ้อยคำ ในเรื่องสั้น “เสื้อผ้า” เมื่อผู้อ่านพิจารณาการใช้ถ้อยคำจะพบว่า โดย
ส่วนใหญ่ใช้ถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมา

สัญลักษณ์ ในเรื่องสั้น “เสื้อผ้า” มีการใช้สัญลักษณ์คือคำว่า “เสื้อผ้า” ผู้อ่านจะพบคำนี้เกือบ
ตลอดเรื่อง คำว่า “เสื้อผ้า” ในเรื่องนี้ไม่ได้หมายถึง เสื้อผ้าที่เราใช้สวมใส่เพื่อปกปิดร่างกาย แต่เป็นสัญลักษณ์
ที่ผู้เขียนหมายถึง “กรอบ” ของสังคมที่กำหนดบทบาทของมนุษย์ ไม่มีใคร มีอิสรภาพอย่างแท้จริง ในเรื่องสั้น
จะเห็นว่าตัวละคร “ผม” ถูกกำหนดบทบาทในชีวิตโดยผู้อ่าน จะสังเกตจากข้อความที่ว่า “ผมใส่เสื้อผ้าไป
โรงเรียน ถึงคาบเรียนพลศึกษาก็ต้องใส่ชุดพละ เล่นบาสเกตบอล เล่นตริ่กร้อ เวลากลับบ้านไปช่วยแม่ขาย
ขนมก็ใส่เสื้อผ้า ยามสอบเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยก็ใส่เสื้อผ้า จนจบระดับอุดมศึกษา เดินเตะฝุ่นหางานอยู่
ครึ่งปีก็ยังใส่เสื้อผ้าติดตัว เรื่องธรรมดา ๆ ต่อมาอย่างทำงานเสมียนเช็คสต็อกสินค้า หรือออกตรวจงานตาม
ปั้มน้ำมัน ก็มีเสื้อผ้าตามที่เขากำหนด ผมเป็นพนักงานธรรมดา ๆ มีเสื้อผ้าติดตัวอยู่ทุกเมื่อเชิ่วัน” ตัวละคร
ต้องมีกรอบในบทบาทหน้าที่ที่ตัวเองเป็น เช่น บทบาทของการเป็นนักเรียน บทบาทของลูก บทบาทของ
พนักงานบริษัท สิ่งเหล่านี้คือกรอบของสังคมที่เราต้องปฏิบัติตาม

สาร สารสำคัญที่ผู้เขียนสื่อมาในเรื่องสั้น “เสื้อผ้า” คือ มนุษย์ทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้
กรอบที่สร้างขึ้น เพื่อกำหนดบทบาท หน้าที่ที่เราต้องปฏิบัติ ไม่มีใครมีอิสรภาพที่แท้จริง

ตัวอย่างการตีความ (ร้อยกรอง)

ฝุ่น

แรงลมแล้งล่องลอยคราวคล้อยบาย
ผงฝุ่นธุลีนี้ลอยล่องแว้งคว้าง
พยับแดดซบผืนแผ่นดินเดือด
วูบลมหลงโรยพลั่วหวาดหวายภายใน
จากเรือนชานเปลี่ยวร้างสู่ทางแยก
เพื่อปลายทางที่ดีกว่าทำมาหากิน
ฝุ่นทำงานหนักหน่วงกลางห้วงแดด
เป็นแรงงานรายวันหมุนพันเฟือง
ฝุ่นหินกรวดกระจายตัวทั่วเมืองกว้าง
เป็นฐานรากปูปร่างอย่างมั่นคง
เป็นฝุ่นดินกสิกรรมกว้างกลางทุ่งใหญ่
เพื่อพืชพรรณหมื่นสายเกิดกายตน
ฝุ่นเม็ดทรายพลีร่างสร้างตึก
เป็นอาคารบ้านช่องหลีบร่องชีวิน
ฝุ่นเจียมตัวทั่วคนทั้งรู้ค่า
ความเป็นคนจนยากหรือมากมี
ผู้ประเสริฐเลิศล้ำจำเรียวสุข
เพียงผืนผ่านเสนียดสนิมร้ายบังนัยนิตา
ฝุ่นสร้างสรรค์สรรพสิ่งเป็นจริงสำเร็จ
โมงยามผืนผ่านเคลื่อนลี้มเลือนกันไป
มลังเมื่องเมืองยิ่งใหญ่แสงไฟกระจ่าง
ตึกสูงลิบลับล้นผู้คนจดจำ
ฝุ่นสร้างเมืองเมืองสร้างประเทศประเทศสร้างโลก
ผู้แร้นแค้นไร้ทางที่ยืนตน
ยามราตรียลเยือนเมืองสว่าง
อสังการเมืองงามนี้เมืองดีของใคร

โซยพัดไอร้อนจัดสะบัดร่าง
ปลิวว่อนบนทางกลางแล้งไกล
ผอยผนเหือดแห้งโหยโรยเกรียมไหม้
พาฝุ่นไพรพลัดเรือนจากเถื่อนดิน
ระหกระเหินซบแทรกปนแปลกลิ่น
พาฝุ่นดินดงแดนสู่แมนเมือง
ผ่าผิวผดเสกสากร้านนานนับเนื่อง
ฝุ่นสร้างบ้านแปงเมืองสุดบรรจง
ถมเส้นทางทอดไกลทุกปลายประสงค์
ให้เยียบอย่างย่ำลงยามจรดล
เพิ่มกำไรไร่นาสวนมวลผลิตผล
ให้ผู้คนลี้มรสเขียวสดจากดิน
หลอมผนีกผนึ่งกำแพงทุกแห่งสิ้น
ได้อยู่กินสืบเผ่าพันธุ์มานานปี
ทุกชีวาเท่าเทียมเปี่ยมศักดิ์ศรี
ต่างแต่เพียงหนึ่งนี่คือเงินตรา
โยผลึกทุกซ์หลุบลูผู้ต่ำกว่า
ถ่วงคุณค่าราศีเมืองศิวิไลซ์
เหงื่อทุกเม็ดหยดหลังจืดจางหาย
ลี้มดวงใจผู้เสกสร้างเป็นรูปธรรม
ฝุ่นลอยเลื่อนเลื่อนร่างความเหลื่อมล้ำ
ผู้ต้อยต่ำปลิวว่อนเร่งพเนจร
ธงเมืองโบกสะบัดทั่วทุกแห่งหน
ถูกลดค่าความเป็นคนเพียงคราบโคล
ทุกชอกตรอกถนนทางสว่างไสว
ฝุ่นร่ำให้บาดตาชะตากรรมเมือง

(ผกาภิรมย์ งามอันวา, ๒๕๕๙: ๗๒)

น้ำเสียง กวีนิพนธ์เรื่อง “ฝุ่น” เป็นรูปแบบกลอน ผู้อ่านจะพิจารณาน้ำเสียงของผู้แต่งว่ามีน้ำเสียงยกย่องผู้ที่สร้างอาคาร ตึกรามบ้านช่องดังกล่าว ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ เป็นฐานรากปูปร่างอย่างมั่นคง
เป็นฝุ่นดินกสิกรรมกว้างกลางทุ่งใหญ่
เพื่อพืชพรรณหมื่นสายเกิดกายตน
ฝุ่นเม็ดทรายพลีร่างสร้างตึก
เป็นอาคารบ้านช่องหลีบร่องชีวิน

ให้เยียบอย่างย่ำลงยามจรดล
เพิ่มกำไรไร่นาสวนมวลผลิตผล
ให้ผู้คนลี้มรสเขียวสดจากดิน
หลอมผนีกผนึ่งกำแพงทุกแห่งสิ้น
ได้อยู่กินสืบเผ่าพันธุ์มานานปี”

ความหมายของถ้อยคำ กวีนิพนธ์เรื่อง “ฝุ่น” มีการใช้ความหมายตรงเป็นส่วนใหญ่ผู้อ่าน จะเข้าใจความหมายได้

สัญลักษณ์ กวีนิพนธ์เรื่อง “ฝุ่น” มีการใช้สัญลักษณ์ คือ คำว่า “ฝุ่น” ซึ่งตรงกับชื่อเรื่อง “ฝุ่น” ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่มีค่าน้อย ไร้ค่า หรือไร้ความสำคัญ หรือหมายถึง แรงงานจากคนชนบทที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มารับจ้างเป็นแรงงานก่อสร้าง และอื่น ๆ ซึ่งคนในสังคมจะถูก และละเลยในความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง สังคมยกย่องคนที่ “ต่างแต่เพียงหนึ่งนี่คือเงินตรา” ทำให้บุคคลเหล่านี้ถูกมองข้าม แม้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่พวกเขาช่วยกันสร้างขึ้นจะทำให้สังคมมีความเจริญก็ตาม พวกเขาก็ยังไร้ค่าในสายตาคนอื่นอยู่ดี

สาร สารที่ผู้เขียนสื่อผ่านมานั้นคือ ความเจริญของบ้านเมือง ได้แก่ ตึกรามบ้านช่อง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ล้วนเป็นฝีมือของบุคคลเหล่านี้ทั้งสิ้น เมื่อสิ่งก่อสร้างปรากฏเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ขึ้นมา ทุกคนจะชื่นชมแต่รูปแบบที่สำเร็จแล้ว แต่ไม่มีใครนึกถึงเลยว่าเป็นเพราะฝีมือของแรงงานต่างหากที่ช่วยกันสร้างขึ้นมาก พวกเขากลายเป็นคนที่ทุกคนลืมเลือน เป็นเหมือนสิ่งไร้ค่า เช่นเดียวกับ “ฝุ่น”

การอ่านวิจารณ์

การอ่านวิจารณ์ เป็นการอ่านที่ต้องใช้วิจารณ์ญาณในการพิจารณางานเขียน ผู้วิจารณ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น องค์ประกอบของงานเขียนประเภทต่าง ๆ เนื้อหา กลวิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา แนวคิด เป็นต้น

๑. ความหมายของการอ่านวิจารณ์ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านวิจารณ์ไว้ดังนี้

ประคอง เจริญจิตรกรรม (๒๕๕๕: ๑) กล่าวว่า “คือการเสนอความคิดเห็นบางประการของผู้วิจารณ์เกี่ยวกับวรรณกรรม และผู้เขียนวิจารณ์จะพยายามเขียนอธิบาย ชักชวนด้วยเหตุผลให้ผู้อ่านพิจารณา เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคิดคล้อยตามความคิดของผู้วิจารณ์”

รัฐจวน อินทรกำแหง (๒๕๑๕: ๑๕) กล่าวว่า “การพิจารณาเรื่องที่อ่านด้วยเหตุผล แล้วแสดงความคิดเห็นประกอบ ซึ่งความคิดเห็นที่แสดงนั้นอาจเป็นไปได้ในทางชื่นชม เห็นด้วย สนับสนุน หรืออาจเป็นไปได้ในทางติติง โต้แย้ง คัดค้าน หรืออาจตั้งเป็นข้อสังเกต ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ก็ได้ การวิจารณ์เป็นกระบวนการที่สืบเนื่องจากการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ และมีมุมมองที่กว้างขวางจะช่วยให้การวิจารณ์งานเขียนมีความเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น”

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (๒๕๑๘: ๒๑๗-๒๑๘) กล่าวว่า “การแสดงให้เห็นว่าหนังสือนั้นมีลักษณะอย่างไรทั้งในส่วนเนื้อเรื่อง ความคิดความเห็นและทำนองการแต่ง เมื่อได้อธิบายลักษณะของหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจแล้ว จึงวินิจฉัยลงไปว่าหนังสือนั้นไม่ดีอย่างไร ควรจัดเข้าไว้ในชั้นไหน”

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การวิจารณ์หมายถึง การพิจารณางานเขียนว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร มีข้อดี หรือข้อบกพร่องอย่างไร ซึ่งผู้วิจารณ์ต้องใช้เหตุผลในการอธิบาย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง

๒. หลักการอ่านวิจารณ์ การวิจารณ์ที่ดี ผู้วิจารณ์ควรมีหลักการอ่านดังนี้

๒.๑ อ่านเรื่องที่ต้องการวิจารณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพื่อพิจารณาว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ มีข้อดีข้อเสียอย่างไร

๒.๒ อ่านเรื่องที่ต้องการวิจารณ์อย่างมีสมาธิ พยายามไม่ให้จิตใจฟุ้งซ่านไปเรื่องอื่น เพราะการอ่านอย่างมีสมาธิจะทำให้ความนึกคิดของผู้วิจารณ์เข้าสู่สมออย่างมีระเบียบ ทำให้จดจำเรื่องที่อ่านได้ยาวนาน

๒.๓ งานเขียนมีหลายประเภท แต่ละประเภทก็มีรายละเอียด หรือโครงสร้างที่แตกต่างกัน ผู้วิจารณ์ควรวิจารณ์ตามองค์ประกอบของงานเขียนประเภทนั้น ๆ

๒.๔ ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี และทฤษฎีการวิจารณ์อย่างกว้างขวาง เพราะการวิจารณ์วรรณคดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ และหลักการต่าง ๆ ที่ผู้วิจารณ์จะนำมาใช้ในการพิจารณางานเขียน

๒.๕ ผู้วิจารณ์ควรวิจารณ์งานเขียนด้วยใจเป็นกลาง ไม่มีอคติต่อนักเขียน เพราะการวิจารณ์จะสะท้อนผลงานของนักเขียนว่ามีข้อดี ข้อบกพร่องอย่างไร นักเขียนจะได้นำข้อบกพร่องนั้นไปพัฒนางานเขียนของเขาให้ดียิ่งขึ้น

๓. ประโยชน์ของการวิจารณ์วรรณกรรม การวิจารณ์วรรณกรรมมีประโยชน์ต่อผู้อ่าน นักวิจารณ์ และนักเขียน ดังที่ ชวน เพชรแก้ว (๒๕๒๔: ๑๔๙) กล่าวไว้ดังนี้

๓.๑ ช่วยให้อ่านหรือผู้สนใจวรรณกรรมหรือวรรณคดีนั้น ๆ มีความเข้าใจซาบซึ้ง และเป็นประโยชน์

๓.๒ ช่วยให้เกิดความรู้ ความคิดในแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณกรรม หรือวรรณคดีนั้น ๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

๓.๓ ช่วยให้ตัวผู้วิจารณ์เอง และผู้อ่านได้เกิดความคิด รู้จักใช้วิจารณ์ญาณของตนให้เป็นประโยชน์ และช่วยให้เป็นผู้รอบคอบและมีเหตุผลยิ่งขึ้น

๓.๔ ช่วยให้ผู้สนใจที่จะศึกษาวรรณคดี หรือวรรณกรรมซึ่งมีเวลาน้อยได้ใช้เวลาอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์

๓.๕ ช่วยให้ผู้สนใจมีความรู้อย่างกว้างขวาง เป็นแนวทางให้รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และใกล้ชิดวรรณกรรมและวรรณคดีมากยิ่งขึ้น

๓.๕ ช่วยกระตุ้นให้ผู้สร้างงานมีความประณีต รู้จักพิจารณาตนเอง มีความระมัดระวังในการสร้างสรรค์งานโดยคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ

๓.๖ ช่วยให้ให้นักเขียนได้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยในงานเขียนของตัวเอง และผู้อื่น เพื่อว่าจะได้เป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการพัฒนาในการทำงานเขียนในอนาคตต่อไปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตัวอย่างการวิจารณ์ (นวนิยาย)

กระเช้าสีดา

เรื่องของผู้หญิงเก่ง แต่ติดลบทางความรู้สึก

เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ผลงานของกฤษณา อโศกสินในระยะหลัง ๆ มักจะสะท้อนภาพและบทบาทของผู้หญิงไทยในแง่มุมที่น่าจับตามองเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นบทบาทของ อดี้อ-สาวสองผัวในไฟหนาว พาไล-สาวน้อยเสเพลผู้ได้ดีเพราะมีคนรักจริงจังในเลื่อมสลบปลาย ปีทอง-สาวน้อยร้อยซึ่งผู้มีปัญญาน้อยในบุษบกใบไม้ และแม้กระทั่งพลับพลา-สาวผู้สามารถทั้งในด้านการงานและ การคบเพื่อนต่างเพศในเนื้อนางก้านแก้วในหลงไฟ และรำนางจากกระเช้าสีดา

ตัวละครเอกของเธอคือผู้หญิงไทยในสังคมซึ่งกำลังอยู่ในภาวะแปรปรวนกับวัตถุและวัฒนธรรมใหม่ ๆ ผู้ล้าวนมีบางสิ่งบางอย่าง บางแง่มุมแอบแฝงซ่อนไว้ลึกลับ และกฤษณา อโศกสินเป็นผู้เปิดด้านที่แอบซ่อนนี้ออกให้ผู้อ่านได้รับรู้ และในขณะที่เดียวกัน เธอก็ทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่า แท้จริงแล้วสิ่งที่เธอได้เขียนถึงนี่คือสิ่งมีและแอบซ่อนอยู่ในตัวตนผู้หญิงนั่นเอง กล่าวได้ว่ากฤษณา อโศกสินเป็นผู้ชำนาญในการตีแผ่อารมณ์และความรู้สึกตลอดจนแรงบันดาลและแรงทะยานที่มีอยู่ภายในของผู้หญิงไทย-ผู้หญิงที่ถูกเอาเปรียบเย็บ ๆ ภายใต้อำนาจแห่งการเป็นกุลสตรีโดยตลอดมา

รำน่านำในกระเช้าสีดา ก็คือตัวเอกของเรื่องซึ่งไม่ได้อยู่นอกเหนือไปจากข้อสรุปข้างต้น เธอเป็นคนหนึ่งที่เติบโตขึ้นมาในบ้านของ “ผู้ปกครอง” อย่างลือ ชายหนุ่มผู้มีปมเชิงในเรื่องความเจ้าชู้ จนกระทั่งเมียชื่อน้ำพิงค์ทนมไม่ไหว หอบพาลูกสาวชื่อน้ำพราวออกจากบ้านไป รำน่านำผู้เป็นเด็กในบ้านและเก็บงำอยู่กับความคับแค้นและความรักบูชา “ผู้ปกครอง” มาตลอดการเจริญวัย จึงฉวยโอกาสที่น้ำพิงค์ออกจากบ้านไป เข้าไปในตำแหน่งนี้ด้วยความรักและสะใจ และด้วยความปรารถนาที่จะลบปมแห่งการเป็นคนไร้ รำน่านำจึงตั้งรกรอกไปทำงานที่ร้านอาหาร ที่ร้านอาหารนี้เองรำน่านำได้พบชีวิตใหม่ของตนเอง นั่นคือการกอบโกยเพื่อความเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ที่ไฝฝันมาโดยตลอด ดังนั้น เมื่อ จรินทร์ นักธุรกิจหนุ่มระดับเศรษฐีอันดับหนึ่งของเมืองไทยยื่นมือเข้ามาโอบอุ้มโดยการแนะนำของ พาที เจ้าของร้านอาหารที่เธอทำงานอยู่ด้วย รำน่านำจึงคว้าเอาไว้ด้วยใจเมอ่อมในวัตถุที่ปรารถนา แต่ในขณะที่เดียวกัน รำน่านำก็ไม่เลืกลาที่จะทำให้ลือหัวปั่นในเสนาหา และด้วยรำน่านำก้าวเข้าไปในโลกที่เป็นวัตถุ ที่ผู้คนล้วนทำใจเป็นวัตถุเข้าประหัดประหารกัน เธอจึงรับเอาจิตใจหยาบกระด้างและกอบโกยแก่งแย่งนั้นมาเป็นของเธอ และด้วยเหตุที่พาทีเป็นผู้รู้ความลับภายในของเธอ เธอจึงพยายามทำลายพาทีลงโดยผ่านจรินทร์ และเพราะเธอเป็นเพียงเด็กสาวคนหนึ่งที่ยังไร้ไหวพริบไหวพริบในสังคมหลอกลวงนี้อย่างไร ความซำของที่แท้จริง เธอจึงพ่ายพาทีเมื่อเขาจับแพะชนแกะทำให้จรินทร์ ผู้เป็นผัวคนที่สองได้เจอกับลือผู้เป็นผัวคนที่หนึ่งได้ ดังนั้น กาฝากกระเช้าสีดาพวงนี้จึงหลุดออกจากลำต้นที่เกาะมาแบบเรือสองแคมทั้งสองต้นไปโดยพระนาง พร้อมกับความหวังในการเป็นกระเช้าสีดาของลำต้นใหม่ ๆ ต่อไป

กฤษณา อโศกสินยังคงใช้ช่วงทำนองของการนำเสนอตัวละครและการเดินเรื่องแบบที่เคยทำมาอยู่เสมอ คือ ค่อย ๆ เปิดตัวละครออกมาเหมือนกับการค่อย ๆ แฉมประตุหรือหน้าตาให้คนที่อยู่ภายนอกได้เห็นความจริง และรายละเอียดหลังบานไม้้น เรื่องที่ดำเนินไปจึงเคลื่อนไปที่ละน้อย ๆ เหมือนกับการแฉมเปิดตัวละครนั้น กว่าผู้อ่านจะนึกออกกว่าผู้เขียนกำลังบอกว่าอะไร เขาก็โอบอุ้มและประคับประคองความรู้สึกที่มีตัวละครต่าง ๆ ไว้ครบถ้วน

สิ่งที่เด่นที่สุดของเรื่องนี้ คือการปั้นตัวละครแต่ละตัวขึ้นมาอย่างมีคุณลักษณะแฉกแตกต่างกันออกไป โดยกลมกลืนและสมจริง รำน่านำเด็กสาวผู้มีความค่าของความต่ำและความสูงอยู่ในตัวพร้อมกัน ส่วนหนึ่งอันละเอียดอ่อนบอกให้เห็นหัวใจจงรักภักดีและบูชาที่เธอมีต่อ “ผู้ปกครอง” และในขณะที่เดียวกันความทะยานที่จะออกไปให้พ้นสภาพยากไร้และเป็น “คนในบ้าน” ก็ทำให้หัวใจรักส่วนนี้ของเธอหยาบกระด้างและแกมโกง อีกทั้งดูเหมือนว่าเธอได้ถูกสังคมวัตถุทำให้ความปรารถนาในการพ้นสภาพมีมากกว่าความปรารถนาในความรัก ความบูชาเก่า ๆ ดังนั้น ในวันที่เกิดวิกฤตการณ์ประจันหน้ากัน และความลับของลำนำแตกนั้น จรินทร์ ผัวใหม่เกรี้ยวกราดรุนแรง แต่ลือกลับทำให้ รำน่านำรู้สึก “แขนขาและเรียวแรงในเนื้อตัวเริ่มอ่อนกำลังร่วงผล็อยไปที่ละน้อยในเบ้าตาซึ่งเคยแข็งสู้...ยากจะมีน้ำตาให้ใครเห็นนั้น...ก็กลับขึ้นเย็น ถ้อยคำของลือเรียกความรักความหลังให้กลับคืนเข้าสู่ดวงใจอีกวาระหนึ่ง” แต่ก็เป็นเพียงความรู้สึกวูบหนึ่งเท่านั้น ภายหลังเมื่อออกจากบ้านลือไปแล้ว เธอก็บอกกับลืออย่างพระนางว่า “...รำน่านำเป็นปลาเล็ก...ก็ต้องงูมีใจเหมือนกันที่ได้กินปลาใหญ่บ้างเป็นบางโอกาส”

แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งซึ่งกฤษณา อโศกสินให้ผู้อ่านรู้จักรำน่านำอย่างรวดเร็วเกินไปโดยไม่ปูพื้นภูมิ คือการก่นด่าในใจได้อย่างหยาบคาย ในฉากแรกที่รำน่านำพบลือควงศศี ซึ่งน่าแปลกใจว่าเด็กในบ้านผู้ดีมีเงินอย่างลือมีโอกาสสะสมความต่ำช้าของถ้อยคำนั้นมาจากที่ใดกัน

นอกจากรำน่านำแล้วกฤษณา อโศกสินยังทำให้ตัวละครแฉกลักษณะตัวอื่น ๆ มาโลดเร้าอยู่ตรงหน้าได้อย่างไม่น่าเบื่อ ลือ-หนุ่มใหญ่ผู้รักลูกเป็นชีวิตจิตใจ แต่ไม่เคยละสันดานเจ้าชู้ของตนเอง และได้ทำตนในลักษณะของผู้ชายไทยที่ดีทุกประการ คืออดคิดขี้ภายในบ้านเป็นหลักใหญ่ และเอาใจใส่ในพฤติกรรมต่อสายตาคนภายนอกให้ดูเหมือนเขามีครอบครัวที่อบอุ่นเป็นสุขตลอดเวลา ดังนั้น น้ำพิงค์-ภรรยาผู้เก็บงำทหนักซ์

ในฐานะผู้ไร้ปากเสียงมาตลอด จึงถึงแก่กาลแตกหักในวันที่สื่อเองก็คาดไม่ถึง และเมื่อหย่ากันไปแล้ว น้ำพิงค์ก็กลายเป็นผู้หญิงผู้ล้มลงความรักจากเด็กหนุ่มรุ่นน้องไป

ตัวละครอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเวโนย คนรักของรำน่าน่าผู้อ่อนแอและจับจด พาที-ผู้เก็บ กลโกงไว้ในตัวตนได้อย่างเงิบงาม และจริทร์นักธุรกิจผู้ผลประโยชน์มาก่อนอื่น และแม่กระทั่ง แม่นุ่ม แม่ของรำน่าน่า ผู้ตามพฤติกรรมก้าวเก้งของลูกสาวไม่ทัน ทุกตัวล้วนมีชีวิตชีวาแต่งแต้มให้เรื่อง มีรสชาติ ประกอบการผูกเรื่องให้ตื่นเต้น ในยามที่รำน่าน่ากับพาทีซบเคี้ยวกัน โดยมีสื่อเข้ามาแทรก อย่างน่าสงสาร ทำให้นวนิยายเล่มนี้น่าอ่าน และคงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือเล่มนี้ได้รางวัลชมเชย ประเภทนวนิยาย ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปี ๒๕๒๘

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีแง่มุมอะไรบางอย่างที่เป็นปริศนาในความรู้สึกนึกคิดอยู่คือ

ประการแรก ฤกษ์ณา อโศกสินจงใจเขียนนวนิยายเรื่องนี้ขึ้นมาเพียงสะท้อนภาพของรำน่าน่าเพื่ออะไร การให้ภาพคู่เคียงของน้ำพิงค์-ทาสภรรยาผู้พึงพินาศครอบครัวยุคนี้เพื่อเป็นแรงผลักดันให้รำน่าน่าเห็นบทบาทของผู้หญิงในฐานะที่เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เพื่อยืนยันที่จะเป็นผู้หญิงที่แข็งแกร่ง แต่แล้วพฤติกรรมของรำน่าน่าในเชิงมาฆาและกอบโกยกลับมามอบบังการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมให้ผู้หญิงไปสิ้น รำน่าน่าจึงเป็นภาพของผู้หญิงเก่งแต่เลว ที่ไม่น่าชื่นชมอะไรด้วยนักหนา ทั้งที่แท้จริงแล้ว เธอได้เกิดขึ้นมาด้วยจุดมุ่งหมาย(ของผู้แต่ง) ที่ดีและชัดเจนกว่า มีความรู้สึกรำน่าน่าอวดแสดงความเก่งของตนเองอย่างภาคภูมิใจมากไป “...รำขอให้คุณอาให้อภัยความชั่วร้ายทุกอย่างของรำด้วยแล้วกัน” ประโยคนี้ไม่เพียงรำนำขออภัยสื่อ แต่เธอก้าวมาขออภัยคนอ่านด้วย และทั้งหมด ที่ผ่านมากฤกษ์ณา อโศกสินได้ทำให้ชีวิตของรำน่าน่าเป็นแบบอย่างขึ้นมาอีกคนหนึ่งอย่างน่าใจหาย

ประการที่สอง ความรู้สึกนึกคิด ๆ ประการหนึ่งที่เกิดขึ้นแอบซ่อนมาโดยตลอดเรื่องก็คือ มีความจำเป็นอะไรที่กฤกษ์ณา อโศกสินจะต้องบรรยาย “ฉากอัศจรรย์” ในเรื่องอยู่บ่อย ๆ และดูเหมือนว่า ครั้งหนึ่งของตัวละครก็คงเพียงพอแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งรำน่าน่า ผู้เขียนย้ำภาพของเธอภาพแล้วภาพเล่า จนทำให้เกิดความรู้สึกตะขิดตะขวงใจในการย้านั้นว่าเพื่ออันใดกัน (นักหนา) ลองตัดบทพวกนี้ออกบ้างก็ไม่ได้ทำให้ภาพของรำน่าน่าเปลี่ยนไปแต่ประการใด

สำหรับคนที่ไม่เคยอ่านงานกฤกษ์ณา อโศกสินมาก่อนเลย จะค้นพบความน่าทึ่งในการสร้างพฤติกรรมตัวละครของเธอมากมาย แต่สำหรับคนที่ติดตามผู้หญิงในงานของเธอมาโดยตลอด จะพบว่าหลายต่อหลายตัวเป็นตัวเดียวกันอย่างแยกไม่ได้ พาโล, พลัษพลา, รำน่าน่า และก้านแก้ว (ในหลงไฟ) ล้วนมีความเป็นตัวตนอันเดียวกัน เพียงแต่ผู้เขียนแต่งเติมองค์ประกอบภายนอกให้แตกต่างกันออกไปเท่านั้น และเช่นเดียวกัน อะเคื้อ, น้ำพิงค์ ฯลฯ ล้วนมีลักษณะอย่างเดียวกัน เวโนยกับแพนบ้านนอกของก้านแก้วก็มีความไม่ทันผู้หญิงอยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เมื่อนึกถึงขึ้นมาตรงนี้ก็ประหลาดในใจนักกว่า นี่คือการซ้ำที่กำลังจะตอกย้ำให้เกิดความชินชาใช่หรือไม่ และเมื่อถึงจุดนี้ กฤกษ์ณา อโศกสินจะอย่างไรกับความอึดตัวนี้ เธอจะ “แก้” มันได้เหมือนเมื่อครั้งหนึ่งเธอเคย “แก้” จากเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ล้วน ๆ มาเป็นเรื่องสะท้อนภาพสังคมล้าลึก หรือไม่

หลังจากหลงไฟ ซึ่งต่อจากกระเช้าสีดาแล้ว หวังว่ากฤกษ์ณา อโศกสิน คงจะเก็บงำ “ผู้หญิงคนนี่” ไว้บ้าง

(ไพลิน รุ่งรัตน์, ๒๕๓๒: ๗๙-๘๓)

สรุป

การอ่านวิเคราะห์ การอ่านตีความ และการอ่านวิจารณ์ เป็นการอ่านขั้นสูงกว่าการอ่านทั่ว ๆ ไป เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาในการพิจารณาเนื้อหา เพื่อค้นหาความหมายของสารที่ซ่อนอยู่ในเรื่อง การอ่านประเภทนี้จำเป็นต้องอ่านอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหา สาร ของเรื่องได้อย่างชัดเจน และสามารถเข้าใจเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง

แบบฝึกหัด

๑. จงตีความร้อยกรองต่อไปนี้

นางไม้

เคยมรมเย็นยืนยง ยิ่งใหญ่

เป็นเรือนเกิดแต่มิใช่เรือนตาย

ไอ้ภูมิลำเนากำเนิดกาย

อันปยุตตายายได้ยู่มา

ในป่าพันปี

ต้นไม้อายุ

เขาวามีนางไม้

โหนหนอนางไม้

พวกเขาไม่เชื่อ

ใจไม่อ่อนเอื้อ

ไม่ลดละ ไม่ร้าเรือ ไม่รามือ

ต้นไม้อุ้มครีกลง

ร้อยต้นก็ทั้งร้อย

ไม่มีร่องรอยนางไม้

ต่อไม้แสนต่อรำให้

นางไม้ไปไหน

นางไม้ไปเป็นกะหรี

ป่าไม้พันปีโล่งเตียน

ต้นไม้หายไปอีกต้น

กะหรีอีกคนเพิ่มมา

(ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ)

๒. จงตีความน้ำเสียงต่อไปนี้

สิ่งที่ประหลาดมหัศจรรย์ที่สุดในสังคมไทย คือ ด้านหนึ่งเราก็ลุกขึ้นแหย่ ๆ ๆ จะเอาสัตว์ นรกฆาตกรคดีข่มขืนไปประหารชีวิตให้จงได้ เทียบกันค่า แทะทั้ง ตีอกชกหัว ตัวเองว่าสังคมมันจะตกต่ำเสื่อมทรามไปทุกวันแล้วเจ้าข้าเอ๊ย แต่ในเวลาเดียวกันนี้แหละที่สามารถวางเฉยต่อการปล่อยฆาตกรลอยนวล ไม่ใช่ฆาตกรธรรมดา แต่เป็นฆาตกรที่ฆาคนได้ครั้งละเป็นร้อย ๆ คน ไม่เพียงแต่วางเฉย แต่ยังสามารถชื่นชม รักใคร่ กอดจูบ ถ่ายเซลฟี่ด้วยโดยไม่เฉลียวใจอะไรในความวิปริตในตัวเราเลยแม้แต่น้อย แถมเรายังเรียกคนเหล่านี้ว่า “คนดี”

(คำ ผกา: มติชนสุดสัปดาห์)

๓. เลือกเรื่องสั้นที่ท่านชอบมา ๑ เรื่องแล้วตีความในประเด็น ความหมาย น้ำเสียง สาร และสัญลักษณ์

